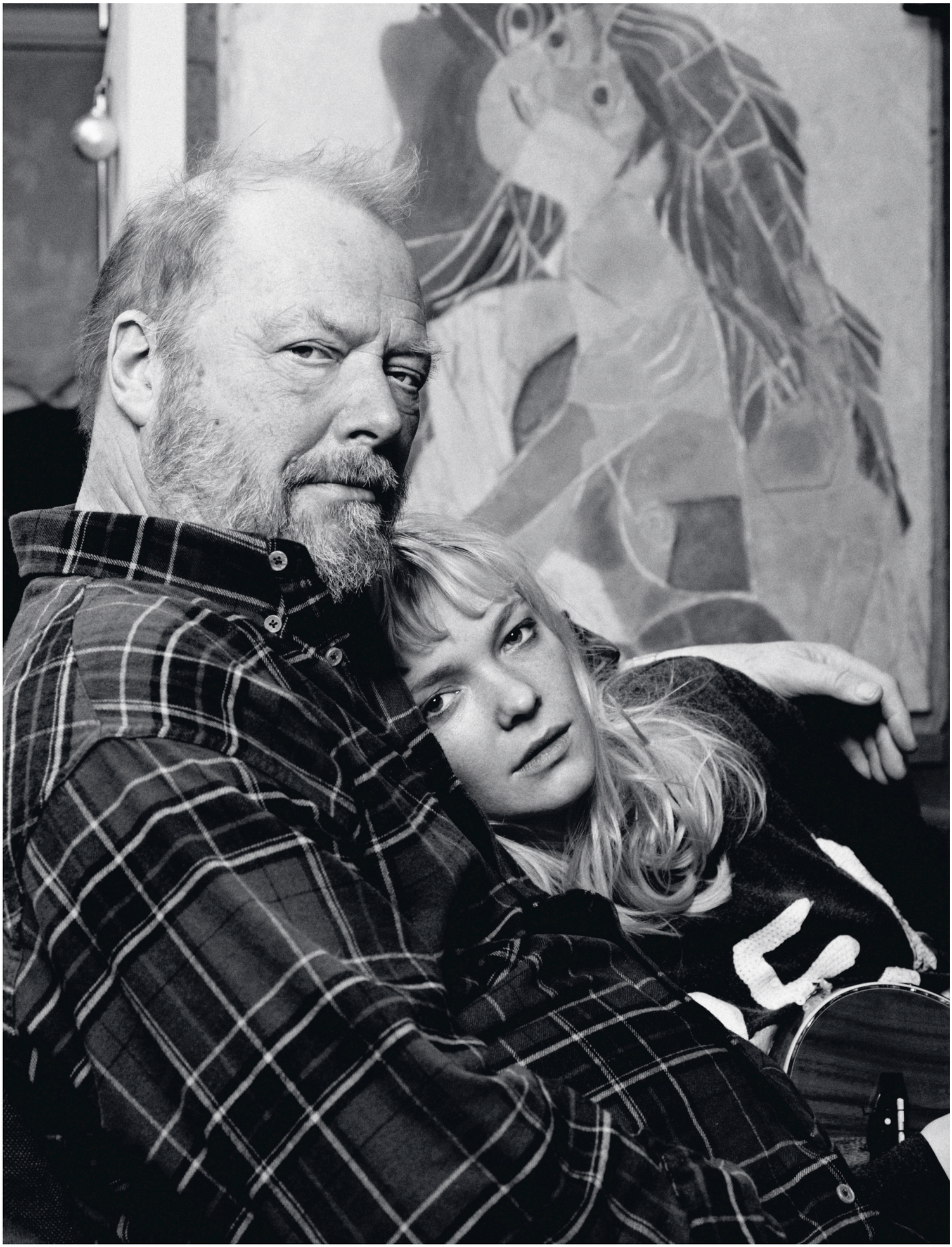

WINGES METODE

Hvordan er det å være far og datter når det blir en dobbel rolle? Når man møtes både hjemme og på teaterscenen og til slutt på tv-skjermen? Viktoria og Stein Winge knekte koden allerede på fødestuen.

Tekst: Kari Gjæver Pedersen Foto: Ragnar Hartvig

5. mars 1980. Stein Winge bøyer seg over den lille nyfødte piken, som har rukket å bli et par minutter gammel, og framfører en innstendig monolog. Han ser ned på ansiktet hennes og forteller hva han tenker om dette møtet. Han sier at han er glad. Han sier at han har forventninger. Han sier at han aldri kommer til å si NEI til henne – noensinne. Til gjengjeld må hun for framtiden sørge for å ha god smak, slik at beslutningen hans skal bli til å leve med. Så er han ferdig.

Ja, det er han.

– Næh, sier Viktoria Winge. Gjorde du det?

– Hæ-hæ, sier hennes far. – Det var min form for barneoppdragelse. Siden har jeg aldri mast noe mer. Og, føyer han til, det kan jo virke som det jeg sa, har festet seg.

Vi er på Nesodden. Stein Winge rusler rundt i hagen i tynn skjorte mens frosten biter. I den ene enden av eiendommen er et byggeprosjekt i gang. Det skal bli bolig, eller mulig bolig for datteren Viktoria og ektemannen når de er i Norge.

– Hvis hun betaler rikelig med husleie, sier Winge med et glis. Selv bor han i hovedbygningen med kona Kari, og fra vinduene ser han både begynnelsen av Bunnefjorden og sin egen brygge, som vender ut mot den. Den er kald og gufsen nå. Vannet er svart. Og juletreet på terrassen som mirakuløst har bevart sine gule nåler, er fra i forfjor. Det er ikke til å tro.

Inne er det varmt.

Viktoria og Stein, datter og far, sitter i sofaen ved siden av hverandre. Det ser avslappet ut. Det kjennes avslappet. Liketil. Enkelt. Men én ting er å forholde seg nært til hverandre i det daglige familiære. En annen ting er samtidig å skulle jobbe sammen. Hvordan er det?

– Fint, egentlig, sier Viktoria Winge. – Pappa har jo egentlig alltid jobbet

Stein Winge er opprinnelig utdannet skuespiller, men har de siste 40 årene hovedsakelig jobbet som instruktør.

Viktoria Winge er hans yngste datter. Hun er skuespiller og musiker.

med hele familien, så vi er vant til det. Det er ikke verre å jobbe med ham enn det er å jobbe med andre. Kanskje det til og med er bedre, egentlig. Mer avslappende. Da kan jeg jo dele arbeidsopplevelsen med noen som følger meg i livet. Det som ofte skjer i jobber som våre, er at man får en arbeidsfamilie for en periode, og så blir den familien splittet, og deretter går alle til nye familier, nye teateroppsetninger, nye filmer …

Faren gir henne rett.

– Jeg har jobbet både med Kari (skuespillerkone), Nikolai (musikersønn), Julie (skuespiller-/regissørdatter) og nå med Viktoria. Vi er vant til å være proffe. Og vi skiller veldig mellom livet hjemme og på jobb. Vi blander ikke dagliglivet inn, slik at det blir noe privat over det som foregår på scenen.

RIKSTEATER OG TV

I fjor høst arbeidet de sammen i forbindelse med Riksteatrets store oppsetning «Lang dags ferd mot natt». Stein var instruktør, og Viktoria hadde en av rollene i dette krevende stykket, der mor, far og to sønner konfronteres med hverandre i løpet av ett intenst døgn. Andre medvirkende var blant annet Liv Ullmann og Bjørn Sundquist. Nå er Viktoria og Stein aktuelle i tv-serien «Koselig med peis», der de spiller far og datter. Det er for øvrig første gang de spiller mot hverandre.

– Jeg tror vi er veldig lekne i vår familie. Og nærhet gjør kommunikasjonen enklere. Man behøver ikke å snakke så mye sammen, man tar signalene nesten før noe blir uttrykt. Det er også mange på teateret jeg har det slik med. Bjørn Sundquist, for eksempel. Vi er så nære at han påstår at han og jeg egentlig er samboere. Men film er noe annet. Særlig når jeg ikke har stått foran kamera siden 70-tallet. Alle disse monologene var jo et helvete. Men å jobbe med Viktoria var fascinerende. Hun har masse atmosfære, sier Stein.

Han ser på henne. – Når vi skulle ha scener sammen, var du helt proff. Du var fullstendig fokusert på rollen din, og jeg på min. Jeg skulle spille en drittsekk og du en snill, liten pike. Tenk det. Det er jo akkurat som hjemme, sier han og gliser rått.

Viktoria ler.

Hun ser ut som en alv, men latteren er høyst jordisk.

– Nei, det er jo ikke sånn, da. Å spille med pappa ... det er ingen forskjell fra å spille med andre. Jeg behandler alle folk likt når jeg er på jobb. Men vi har bare jobbet sammen to ganger, så det er all erfaringen jeg har.

– Jeg var nok mye mer nervøs enn Viktoria forut for denne produksjonen. Jeg har jo ikke spilt på nesten 40 år, jeg har bare instruert. Og den erfaringen er annerledes. Som instruktør kan jeg merke hvordan irritasjonen kommer … Hvordan den stiger … Jeg vet at produsentene på forhånd hadde et møte om meg. Temaet var: Hva gjør vi hvis Winge blir vanskelig?

Han ler så han rister. – Men når jeg er skuespiller, kommer ikke irritasjonen. Da legger jeg ikke merke til noe annet enn det jeg skal gjøre.

Rollefiguren hans i «Koselig med peis» er, som datteren sier, byens drittsekk.

– Han er faren min, men det blir ikke klart for meg før jeg er 18 år, i tredje episode. Da presser jeg fram sannheten, sier Viktoria.

– *Hvilken sjanger kan man si dette er?*

– Så du synes ikke den minner om «Himmelblå»? He-he. Nei, den er nok nærmere «Six Feet Under». Den minner om den i stemning, og også når det gjelder familietrykket.

– *Reflekterer serien noe av deres egen relasjon til virkeligheten?*

De drøfter litt fram og tilbake.

Stein bekrefter.

– Den gjør nok det hos meg. Det var noe som var ubevisst, nesten. Jeg kunne oppleve øyeblikk ... Men enda sterkere var det i «Lang dags ferd mot natt». Min mor var jo pillenarkoman. Og da jeg iscenesatte Liv Ullmann i den rollen, kom parallellene, og da måtte jeg slite i prøvetiden for å klare å objektivere. Det kan være tungt innimellom. Det er tanker og situasjoner. Men noen av dem kan jeg oversette til forestillingen. Og da blir det jo interessant.

Å SE OG BLI SETT

– *Kan dere beskrive far-datter-forholdet deres?*

– Det er vanskelig å forklare. Vi har god kontakt. Ingen konflikter, sier hun.

Han smiler og sier de er nær hverandre. Hun er jo attpåklatt. Viktoria sier hun ligner på sin mor – noe. Og noe på sin far. Hun modellerer dem begge: – Mors gode egenskaper tar jeg med meg, for det er det jo vanlig at kvinner gjør. Men jeg tar også med meg skyggesider fra min far. Flere enn fra min mor, tilføyer hun.

– Jeg tror at ungene mine og jeg kjenner hverandre godt, sier Stein.

Nikolai svarer noe utydelig fra arbeidskroken. De som hører hva han sier, ler. Winge sier han gjerne får korreksjoner og råd. Særlig helseråd med stor R. Og korrektiver hvis han ikke følger dem.

– *Du blir sett?*

– Ja. Og jeg ser *dem* mer enn *de* tror.

– Men han har aldri vært en sånn jernhånd, da, faren min. Han har aldri fortalt at du må gjøre sånn og sånn, sier Viktoria.

– Nei, det har han ikke hatt tid til, sier kona fra sidelinjen.

– Kari? Er du her òg? roper Winge.

Hun svarer: – Du ville vært en jævel, hadde du hatt tid.

Viktoria bryter gjennom latteren.

– Nei. Jeg tror ikke det ligger for deg. Eller kanskje du får utløp for det på teateret. Her i familien er vi alle mennesker på samme nivå. Ikke som barn og voksen, da. Foreldrene har ansvaret. Men på et annet plan er vi likeverdige. Da er det ikke så farlig hvem som gir hvem råd og hvem som følger dem. Å råde er en fin ting. Jeg gjør det. Så får folk høre på hvis de vil.

Stein sier også at han tror familien er lite ærekjære, at alle sier det de mener, at patriarkalske systemkrav ikke har klart å slå rot i familiekulturen og at oppdragelse er vanskelig.

GOD SMAK

Da er vi tilbake ved starten. Ved barnesengen der far instruerer datter. Og kanskje er det slik at Stein Winge faktisk knekte koden den gangen. At Winges metode er tidenes gjennombrudd for oppdragerrollen? Den høres både effektiv og grei ut. Og kjapp. Tenk det. Dessuten funker den. Det er jo uomtvistelig. Winge sier det selv: Viktoria *har* god smak.

Hun lener seg bakover og ler fra magen og opp. Slipper latteren ut som om den var et slags boblende vesen. Det klukker. Hun sier at hun faktisk har et minne fra barndommen. Et bilde i hodet av et ansikt som snakker: bla, bla, bla. – Det er nok deg, sier hun.

– Det var en fin tale. Og jeg tror jo at det som ble sagt, la seg bak i hodet. Og dessuten var den helt alvorlig ment. Det å være far er helt fantastisk. Da jeg selv var liten, ønsket jeg meg alltid en storesøster. Nå liker jeg å ha familie, jeg liker at vi er mange. Han sier at han er glad for at de har et veldig godt forhold til barna sine. Og for at barna stoler på hverandre og hjelper hverandre. – Gjør dere ikke? sier han til Viktoria.

– Vi har det bra, bekrefter hun. – Vi har ingen store konflikter. Vi er heldige. Bare sammenlign med «Koselig med peis».

– Og med «Lang dags ferd mot natt». Vi skjønte nesten ikke hvordan vi skulle klare å gjøre stykket, for det er jo så sterkt. Skuespillerne lever det om igjen og om igjen hver kveld. Det er krevende. Forskjellige dager gir forskjellige impulser. Noen ganger berører man sine egne traumer, slik at man må jobbe med dem. Da kommer du ut et annet sted enn du gikk inn. Enda galere, sier han djevelsk, sier Stein.

Her i familien er vi alle mennesker på samme nivå. Ikke som barn og voksen, da. Foreldrene har ansvaret. Men på et annet plan er vi likeverdige. VIKTORIA WINGE

– Noen ganger reflekterer stykket temaer som finnes i livet ditt. Da kan det ha en psykoanalytisk effekt på meg, sier Viktoria.

– Det skjedde for meg i «Lang dags ferd mot natt». Jeg visste jeg skulle inn i et helvete. Jeg sa til Liv (Ullman) en dag – hun skulle ha et utbrudd i en scene – at nå må du gi meg et skrik som bærer med seg alt du har opplevd i livet. Det fikk jeg. Jeg fikk et rop som var så øredøvende grusomt at til og med Bjørn Sundqvist datt bakover i stolen, sier Stein.

STRATEGI OG BLØTHET

Viktoria sier at faren er gavmild, og at det er mor også. Grensesetting har hun ikke hørt noe om noensinne. Hva er det? Kanskje Nikolai vet det? Nei, han rister på hodet. Det ville kanskje vært annerledes om noen var hjemmeværende, men det var de altså ikke. Kari sier at de stort sett var fraværende, med sterke krav om logistikk og avløsende barnevakter. De hadde mye dårlig samvittighet, sier hun.

Av sin datter får Winge følgende omtale: Han er en live-and-let-live-person som er flink til å gi frihet. Selv sier han at det er slik han jobber.

– Jeg gir mine instruksjoner, og så spiller de som de selv vil, innenfor ganske rause rammer, sier han og mener skuespillerne.

Instruksjon er en hard tilværelse. Så hardt at han kjenner folk som ikke kommer på sin egen instruktørpremiere. Det har han ingen sans for. Man må stå for den jobben man gjør.

Det minner ham forresten om scenograf Tine Schwab, som snakket i søvne og pekte rundt seg midt på natten og ropte: Du er død, og du er død, og du er død.

Og det minner Viktoria på det nettstedet der en kone legger ut filmene av sin mann som snakker i søvne (*http://sleeptalkinman.blogspot.com/, red.anm.)*.

Og det minner Winge om kona Kari, som gikk i søvne på Hotel Dannemark i Paris. Naken ned trappen til resepsjonen før Winge fikk guidet henne tilbake igjen. Uten at hun våknet.

– Og se, nå er det blitt den blå timen, sier Winge. Viktoria sier at far er gul hvis han har en farge.

– Det er for solenergien og kraften, for det litt brutale lyse, for en intens integritet. Han er en spennende far som lever det livet han vil leve. Mange foreldre tenker at de må leve med den kjedelige jobben for å få råd til å betale regningene. Så velger de et liv de ikke trives med. I stedet for å spørre seg: Hva vil gjøre meg lykkelig? Og deretter stole på at det vil ordne seg, at man får det til, at det lønner seg å følge hjertet. Pappa vil jo ikke si det, sier hun. Han rister sikkert på hodet av det jeg sier nå. Han har sikkert ikke engang tenkt på det. Han gjør det bare helt naturlig. Og når jeg har en sånn far, innebærer det at jeg kan gjøre som jeg vil, jeg også. □